

De feministische moslima **Shirin Musa** (42) zet zich in voor vrouwenrechten. Haar Femmes for Freedom heeft al veel bereikt. Een toekomst in de politiek lonkt. 'Ik ben dus niet de nieuwe Ayaan.'

INTERVIEW

'Moslims in Nederland hebben weinig redenen tot klagen'

Gerry van der List

Foto's Andreas Terlaak / Lumen

Het is een schilderij dat je niet meteen verwacht bij een moslima. Prominent in de huiskamer bij Shirin Musa hangt een portret van een non met een groot kruis. Dat vraagt om een verklaring. 'Vroeger wilde ik non worden,' legt de bewoonster uit met een aanstekelijke lach die vaak klinkt in haar gezelschap. 'Nee joh, geen roomse. Een moslim-non. Toen ik net geboren was, had een oom bedacht dat ik met zijn zoontje moest trouwen. Dat was zo'n schrikbeeld dat ik liever helemaal aan een huwelijk wilde ontsnappen. Het portret doet me aan mijn moeder denken. Met het hoofddoekje en het lange gewaad. Ik heb niets tegen het kruis. Ik zie de islam als een mengelmoes van jodendom en christendom.'

Het is duidelijk: Musa is geen vertegenwoordiger van de orthodoxie. Haar versie van de islam heeft een vrijzinnig karakter. Aan de ramadan heeft ze niet meegedaan. 'Ik ben een etende moslim, zoals dat heet. Het vasten in de zomermaanden in westerse landen is niet te combineren met een intensieve baan. Ik word er ook ziek van. En ik ben al fysiek kwetsbaar; ik heb last van astma. Daarom blijf ik in coronatijd zo veel mogelijk thuis. Vasten doe ik wel af en toe. Al was het nu maar om de coronakilootjes kwijt te raken. Overigens behoor ik tot de sjiïeten. Dat zijn net katholieken. Die kunnen het vasten afkopen als ze daartoe niet in staat zijn. Dat doe ik ook.'

Slechts één keer per jaar gaat Musa naar de moskee, om de slag bij Karbala te herdenken, waarbij imam Hussein in 680 de martelaarsdood stierf. De Koran kijkt ze niet heel vaak in. Ze belijdt haar

geloof op een andere manier. Zo heeft ze haar standaardgebedjes. 'Bij het avondeten zeg ik *bismillah*. En na afloop dank ik voor het eten en bid ik voor de overledenen. Ik ontleen veel troost en kracht aan het geloof. Ik voel mij nooit eenzaam, want ik weet: God waakt over mij.'

Lichtgeraakt is de gelovige Musa niet. Het is niet haar smaak, maar ze kan zelfs soms lachen om spotprenten over de Profeet. Je moet tegen een stootje kunnen, vindt ze. 'Mohammed werd bespuugd en vernederd door zijn tegenstanders. Maar hij reageerde niet gekwetst of hysterisch, zoals sommige volgelingen vandaag de dag. Sowieso hebben moslims hier weinig reden tot klagen. Er is geen islamitisch land dan Nederland, zegt mijn moeder. We kunnen overal moskeeën stichten. We hebben ramadan-journaals, imams in de krijgsmacht, islamitische scholen en begraafplaatsen en een humane samenleving en overheid. In veel islamitische landen heb je niet de vrijheid die er in Nederland is.'

Helaas woont Nourdin El Ouali tegenover haar, de door haar allesbehalve bewonderde voorman van de Rotterdamse moslimpartij NIDA. Verder heeft Musa het best naar haar zin in Centrum-West. De buurt is erop vooruitgegaan. Haar ouders hadden vroeger vlakbij een winkel, een soort Action. 'Er lagen overal naalden van verslaafden op straat. Roofovervallen kwamen vaak voor. Mijn ouders bleven gelukkig ge-

'Nederlanders zijn soms te tolerant, onverschillig en relativistisch'

spaard. Misschien doordat ze junks aanstekers op de pof meegaven.'

Aan haar tongval valt het nauwelijks te merken, maar de in Pakistan geboren Musa woont al lang in Rotterdam. Daar nam haar vader na tal van omzwervingen zijn gezin mee naartoe toen ze zes maanden was. Hoewel leraar van profesie verdiende hij in Nederland aanvangelijk de kost als pijpfitter. 'Het was zwaar lichamelijk werk. Als hij thuis kwam, was hij altijd moe.'

Musa groeide op met vier zussen en twee broers. Ze was een rustig en verlegen kind, maar vond het onrechtvaardig dat de jongens werden voorgetrokken,

Shirin Musa (Quetta, Pakistan, 1977) kwam naar Rotterdam toen ze zes maanden was. Lief een rechter haar religieuze huwelijk ontbinden. Richtte in 2011 Femmes for Freedom op, waarvan ze nu directeur is.

bijvoorbeeld doordat zij wel naar de koraanschool mochten. Discriminatie stuit haar tegen de borst. Nog steeds peinst ze er niet over om op bedevaart te gaan naar Mekka, omdat ze dan mannelijke begeleiding dient te krijgen en Saudi-Arabië wordt geleid door een despoot.

Het arrangeren van huwelijken was in haar milieu de gewoonste zaak van de wereld. Maar Musa koos haar eigen weg. Als rechtenstudente ontmoette ze in een Rotterdams café een Pakistaanse student die haar al snel ten huwelijk vroeg. Ze hapte toe. 'Ik was verliefd. Mijn ouders vertrouwden hem niet. Ze dachten dat hij op een verblijfsvergunning uit was. Maar ik heb altijd mijn dwaze hart gevolgd. Ik ben toen in het geheim getrouwd. Wel op huwelijksvoorwaarden. Dat bleek achteraf mijn financiële redding.'

Want het huwelijk werd een nachtmerrie. Musa stopte met haar studie om haar man met een baan bij het UWV te onderhouden. Maar hij bedreigde en mishandelde haar. Ze was zo wanhopig dat ze haar kwelgeest met een mes dreigde te ontmannen. Voor de wet scheiden lukte, maar haar, met een verblijfsvergunning, vertrokken ex weigerde een ontbinding van het religieuze huwelijk. Wat zou betekenen dat Musa volgens islamitische normen geen relatie meer mocht aangaan. Imams adviseerden haar de man af te kopen. In plaats van zich kaal te laten plukken, stapte ze naar de rechter, die haar ex sommeerde tot een religieuze scheiding.

Haar verdrietige ervaringen inspireerden de vrijgevochten vrouw te lobbyen

voor wetgeving tegen 'huwelijksgevangenschap'. Met succes. Er kwamen belangrijke wijzigingen in het Wetboek van Strafrecht en het Burgerlijk Wetboek. Haar waardering voor het politieke stelsel nam er door toe. 'Iedereen heeft een stem in dit land. Iedereen kan meedoen en meepraten. Het kan soms traag gaan, maar politici zijn bereid te luisteren.'

Musa heeft veel contact met politici als directeur van Femmes for Freedom, een organisatie die ze in 2011 zonder overheidssubsidie oprichtte. De club verleent juridische bijstand aan vrouwen uit migrantengemeenschappen die te maken hebben met seksueel geweld en onderdrukking, zet zich in voor een betere opvang van mishandelde vrouwen, organiseert campagnes voor vrije partnerkeuze ('Celebrate Love'), voert actie tegen eerwraak en maagdenvlieshersteloperaties, heeft zich sterk gemaakt voor een ticketfonds voor slachtoffers van huwelijksdwang, doet aangifte tegen moskeeën wegens het pre-diken van geweld.

Het is nodig om mensen wakker te schudden en taboes te doorbreken, meent Musa. 'Nederlanders zijn soms te tolerant, onverschillig en relativistisch. Het gevaar van het salafisme wordt onderschat. De meeste moslims zijn hardwerkende mensen die zich netjes aan de wet houden. Maar intolerante salafisten ondermijnen de rechtsstaat. Met hulp uit het buitenland. Die geldstromen uit de Golfstaten moeten worden tegengegaan. Zoals dat in Oostenrijk gebeurt.'

Ondanks haar zorgen toont de strijd-
bare directeur zich tevreden over be-
haalde resultaten. ‘We zijn klein. Ik heb
slechts twee betaalde medewerkers. Het
is een beetje *old school* activisme wat we
doen. Voor de Kerst zit ik postzegels te
plakken op kaarten in ons kantoortje in
Den Haag. Ook zonder enorme subsi-
diepotten en een groot pand aan de Kei-
zersgracht in Amsterdam blijkt je in staat
iets te bereiken.’

Shirin betekent zoet, lief, aardig. De
naam past bij de uitstraling van Musa.
Maar de *law-and-order*-feministe, zoals
ze zichzelf noemt, heeft een polemische
instelling en ventileert gepeperde me-
ningen. Dit bezorgt haar soms proble-
men. Zo raakte ze in een – gewonnen –
juridische strijd verwickeld met de Blijf
Groep, nadat ze misstanden in blijf-
van-mijn-lif-huizen aan de kaak had gesteld.

Ze krijgt ook het verwijt dat ze rechts
in de kaart speelt. ‘Er is veel stemming-
makerij van identiteitspolitieke denkers
en doeners. Ze komen met complotthe-
orieën en spelen keihard op de vrouw. Dan
krijg je het gejengel van een Sylvana Si-
mons die vindt dat ik geen draagvlak
heb. Dan denk ik: kun je niet met iets be-
ters komen? Waarom maak jij je niet
sterk voor migrantenvrouwen?’

Musa toont zich een hoffelijke
gastvrouw. Ze zet Pakistaanse
thee en heeft taartjes in huis ge-
haald. Ze is ook beleefd genoeg om niet
demonstratief te zuchten als ze een vraag
krijgt die ze vaak moet hebben gehoord.
Die hoofddoek van haar, is die niet onfe-

ministisch? ‘Wel als je wordt gedwongen
om hem te dragen. Maar ik doe het uit
vrije wil. Al sinds mijn negende. Hij heeft
een zekere spirituele waarde, maar ik
vind de hoofddoek vooral een prettig ac-
cessoire. Ik voel me er veilig bij. Ik ben
wel pragmatisch. Ik heb ooit gesollici-
teerd bij de politie en had er alle begrip
voor dat je hem dan moet afdoen.’

Vrijheid staat bij Musa hoog in het
vaandel. De jongerenorganisatie van de
VVD riep Musa uit tot ‘Liberaal van het
jaar’ (2018). Het zou niet vreemd zijn als

‘Die geldstromen uit de Golfstaten moeten echt worden tegengegaan’

de moederpartij wil profiteren van het
idealisme en de werklust van de verbaal
vlotte, mediagenieke strijdster voor zelf-
beschikking die minister Edith Schippers
inspireerde bij het schrijven van de HJ
Schoo-lesing van 2016. Kunnen we haar
verwachten op de kandidatenlijst van de
VVD voor de verkiezingen volgend jaar?

Het is een vraag die Musa duidelijk in
verlegenheid brengt. Ze gaat er liever
niet uitgebreid op in. Al was het maar
omdat ze in haar huidige functie zaken
wil blijven doen met alle politieke par-
tijten. ‘Ik heb in het verleden ook de PVV
gevraagd om steun. Mijn vader vond het
prima. Kijk maar naar Benazir Bhutto,
zei hij. De vroegere premier van Pakistan
ging zelfs aan tafel zitten met de legerlei-
ding die haar vader had geëxecuteerd.

Als het om het bereiken van grote doelen
gaat, moet je niet kleingeestig zijn.’

Wat betreft haar toekomst wil Musa
slechts diplomatiek kwijt dat ze de poli-
tiek fascinerend vindt. En dat ze niet op
één lijn kan en wil worden geplaatst met
een vroegere VVD-volksvertegenwoordi-
ger van uitheemse origine. ‘Ik ben dus
niet de nieuwe Ayaan. Hirsi Ali heeft be-
langrijke onderwerpen op de agenda ge-
zet. Maar ze deed dat vrij provocerend en
solistisch. Ze had geen contact met de
doelgroep. Zo ben en werk ik niet. En an-
ders dan zij ben ik een gelukkige gelo-
vige. Ik snap niet dat ik steeds met haar
word vergeleken. Een hoogleraar vroeg
aan mij waarom feministen met een mos-
limachtergrond altijd xenofob en rechts
zijn. Zó seksistisch en racistisch is dat.’

In Den Haag is Musa de afgelopen tijd
zelden geweest. Nadat ze als kind een
auto-ongeluk had gehad, durfde ze niet
aan rijlessen te beginnen. En het reizen
per trein acht ze een te groot gezond-
heidsrisico. Haar mobiliteit was ander-
halve maand lang nog ernstiger beperkt
doordat haar voet in het gips zat. Het ge-
volg van de val van de trap thuis. Niet
haar eerste ongeluk. Eerder gleed ze op
haar pantykousjes al van de trap, waarna
ze in een plas bloed ontwaakte.

Begrijpelijk dat haar ouders zich zo-
gen maken om het welzijn van hun al-
leenstaande dochter. Vader en moeder
hadden liever gezien dat een
echtgenoot over haar waakte. ‘Mijn
broertje, die me in alles
steunt, klaagt dat hij vroeger vre-
selijk onder de plak zat bij zijn fe-
ministische zussen. Hij moest er
niet aan denken met zo’n vrouw
te trouwen. Voor een blanke man ben ik
te moslim, zegt hij, voor een moslimman
te zelfstandig. Misschien heeft hij wel
een beetje gelijk.’

Vervelend vindt Musa het als ze zich
ervoor moet verantwoorden dat ze single
is. ‘Ik was met mijn broer in Irak. Daar
zien ze vrouwen als broedmachine en
kreeg ik te horen dat ik zielig ben, omdat
ik geen man en kind heb. Alleen zijn
blijft een taboe. Ook in het Westen.

‘In Irak legde ik de vrouwen uit dat ik
me gezegend en dankbaar voel, omdat ik
een mooi en zinvol leven leid. Dat ik ga
en sta waar ik wil, mijn eigen geld ver-
dien, bij niemand mijn hand hoeft op te
houden. Door de twinkeling van bewon-
dering in hun ogen kreeg ik de indruk dat
ze iets nieuws leerden.’ ●